

บทที่ 5

ความผูกพันพรรคประชาธิปัตย์ที่เริ่มต้นคลอน

บทที่ 5 เป็นการนำเสนอผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงความผูกพันพรรคการเมืองของคนตรงที่มีต่อพรรคประชาธิปัตย์ที่เริ่มต้นคลอน เนื่องด้วยผลกระทบจากนโยบายประชานิยมของพรรคไทยรักไทย อาทิ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นสำคัญ ด้วยผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรมจากโครงการส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางการเมืองของคนตรงที่มีต่อพรรคไทยรักไทยในทางบวกมากขึ้น อันเป็นสาเหตุที่นำมาสู่ความผูกพันพรรคประชาธิปัตย์ที่เริ่มต้นคลอน ในบทที่ 5 จะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนหลักประกอบด้วยหัวข้อย่อย ดังนี้

1. พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและทัศนคติทางการเมืองของคนได้
 - 1.1 กลวิธีการสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้
2. ความผูกพันพรรคประชาธิปัตย์ที่เริ่มต้นคลอน
 - 2.1 กลวิธีการสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรคไทยรักไทย
 - 2.2 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางการเมืองของคนตรง
 - 2.3 ความสัมพันธ์ที่เริ่มปรากฏขึ้น

พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและทัศนคติทางการเมืองของคนได้

ภาคใต้ถือเป็นภาคที่มีการรวมกลุ่มความคิดทางการเมืองในระดับสูง ความแตกต่างทางความคิดของคนในภาคใต้โดยเฉพาะเรื่องความนิยมในพรรคการเมืองมีค่อนข้างน้อยมาก เมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ ดังที่ ทิพาพร พิมพิสุทธ์ และอนุสรณ์ ถัมมณี (ทิพาพร พิมพิสุทธ์ และอนุสรณ์ ถัมมณี, 2524: 192) กล่าวไว้ว่า

“ภาคใต้ที่ประชาชนมีความแตกต่างในด้านแนวความคิดมากจำนวนคะแนนนิยมและจำนวนสส.จะมีลักษณะกระจาย ตรงกันข้ามถ้าภาคใด ความแตกต่างระหว่างแนวความคิดของประชาชนมีน้อย ก็จะมีลักษณะของการรวมตัวของคะแนนนิยมและจำนวนสส.ในภาคนั้น”

ซึ่งเป็นลักษณะของความคิดแบบรวมหมู่ หรือที่เรียกกันว่ามีลักษณะของความเป็น “ภูมิภาคนิยม” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จังหวัดศรีสะเกษถือว่าเป็นจังหวัดที่มีลักษณะของความคิดแบบรวมหมู่

ทางการเมืองสูงมาก ดังปรากฏในลักษณะของการให้เสียงสนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์มาอย่างต่อเนื่องถึง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา คือตั้งแต่ เมษายน 2522 เป็นต้นมา (จิราภรณ์ คำจันทร์, 2547: 63) จนกลายมาเป็น “ความผูกพันพรรคการเมือง” ของคนตรงกับพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งลักษณะความผูกพันพรรคการเมืองที่เกิดขึ้นได้กระจายไปทั่วทั้งภาคใต้ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดคำถามจากคนทั่วไปถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิดความผูกพันพรรคการเมืองในภาคใต้อย่างมั่นคง และเพื่อให้เกิดภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้สรุปลักษณะเฉพาะของคนใต้ ดังนี้

1. จิตลักษณะของคนใต้ จิตลักษณะที่คงมีอยู่ในคนภาคใต้โดยส่วนรวมอย่างไม่เสื่อมคลาย คือ ความเป็นคนเปิดเผย ต้องการรับรู้ข้อมูลอย่างชัดเจน และจะยอมรับการปฏิบัติตามแนวคิดหรือนโยบายจากผู้มีบารมีที่ได้พิสูจน์ตนให้เห็นแล้วว่า มีพลังอำนาจในการนำกลุ่มที่เหนือกว่าและให้ประโยชน์แก่กลุ่มได้มากกว่า (อมรา ศรีสุชาติ, 2544: 3-4) ด้วยเหตุแห่งจิตลักษณะที่กล่าวมา จึงทำให้พรรคประชาธิปัตย์สามารถครองใจคนใต้ได้ โดยการอาศัยบุคคลสำคัญของพรรคท่านหนึ่ง คือ นายชวน หลีกภัย ที่มีพื้นเพดั้งเดิมเป็นคนครึ่ง ประกอบกับบุคลิกส่วนตัวของนายชวน ที่มีลักษณะของนักปราชญ์ พุดจาจะฉานคมคาย ภาพพจน์ที่ออกมามีลักษณะของความซื่อสัตย์ จึงทำให้ท่านเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลทางความคิดของคนใต้อยู่ไม่น้อย

2. ประวัติศาสตร์ของคนใต้ ด้วยเหตุที่ภาคใต้ห่างไกลจากเขตเมืองหลวงซึ่งรัฐบาลในยุคก่อนๆทอดทิ้งมานาน ฉะนั้นความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์กับภาครัฐของคนใต้จะมีอยู่สูงกว่าภาคอื่นๆ (ธีรชัย ภูไพบูลย์ อ่างใน จิราภรณ์ คำจันทร์, 2547: 56) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คนใต้ต้องช่วยเหลือกันเอง โดยปราศจากการช่วยเหลือของภาครัฐ ก่อให้เกิดความรู้สึกรักพวกพ้อง จนเป็นที่มาของสมญานามจากสังคมทั่วไปว่า “สะคอสามัคคี” (อาคม เดชทองคำ, 2543) ดังนั้นการที่พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคที่อยู่กับคนใต้มายาวนาน เป็นพรรคที่มีสส.เป็นคนใต้มากที่สุด และที่สำคัญมีหัวหน้าพรรคที่เป็นคนใต้และเป็นผู้มีอิทธิพลต่อความคิดทางการเมืองของคนใต้อย่างยิ่ง ทำให้คนใต้รู้สึกว่าการที่พรรคประชาธิปัตย์เป็นของคนใต้ เป็นที่พึงให้คนใต้ได้ในระดับประเทศ ดังนั้นคนใต้จึงต้องเลือกพรรคประชาธิปัตย์เพื่อเป็นตัวแทนของคนใต้อีกต่อไป ดังปรากฏในคำกล่าวของ ป้าละเอียด ประชาชนในพื้นที่หมู่ 2 เขตเทศบาล ตำบลวังมะปรางเหนือ อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง ว่า

“...ถ้าคนใต้เราที่ชอบก็เพราะพรรคประชาธิปัตย์นี้เป็นของคนใต้ โดยเฉพาะนายชวนเข้าถึงปัญหาชาวบ้านหมด ขึ้นมาตามหมู่บ้านในจังหวัดตรังที่มีมากี่ นายชวน น้องหนูสาริต สส. ทวี อย่างสส. ทวีนี้ สมัยที่แล้วก็ไปอยู่พรรคไทยรักไทยซะ แต่ยังไงก็ยังชอบพรรคประชาธิปัตย์เพราะเราคนใต้ พรรคประชาธิปัตย์ก็ยังคงอยู่กับคนใต้”

3. ภูมิภาคนิยม คนใต้มีลักษณะของความเป็นภูมิภาคนิยมสูง อันเป็นลักษณะของความคิดแบบรวมหมู่ อีกทั้งการได้รับอิทธิพลจากครอบครัวของคนใต้ที่สืบทอดความคิดทางการเมืองมาสู่

ถูกหลานในครอบครัว เช่น การคิดรูปภาพหัวหน้าพรรค รูปสส.ของพรรคประชาธิปัตย์ในบ้าน การพูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับพรรคประชาธิปัตย์ภายในครอบครัวอยู่เสมอ พฤติกรรมดังกล่าวปรากฏในบทสัมภาษณ์ป้าละเอียด ประชาชนในพื้นที่หมู่ 2 เขตเทศบาล ตำบลวังมะปรางเหนือ อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง ว่า

“คนใต้ก็ต้องชอบพรรคประชาธิปัตย์แหละ ที่แน่ใจกว่าเพื่อนต้องประชาธิปัตย์ นี่ใจรูปนายชวน รูปสส.ของพรรคประชาธิปัตย์ติดอยู่ข้างฝาผนังนี่”

ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวของคนใต้ ไปสอดคล้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางการเมือง คือ ครอบครัวเป็น โครงสร้างแรกในการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็ก และจะช่วยรักษาวัฒนธรรมทางการเมือง โดยผ่านจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง อีกทั้งยังปรากฏในงานของมาร์ติน ฮาร์รอป และวิลเลียม แอล มิลเลอร์ ซึ่งได้เสนอถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันทางการเมืองที่มีต่อแบบแผนพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หนึ่งในปัจจัยนั้นคือ อิทธิพลของครอบครัว (Martin Harrop and William L. Miller, 1987: 132)

4. แนวคิดและทัศนคติทางการเมืองของคนใต้ หลักการของคนใต้ที่นำมาใช้ในการตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง โดยทั่วไปจากการพูดคุยและสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบว่า คนใต้ให้ความสนใจและมีความกระตือรือร้นทางการเมืองค่อนข้างสูง สนใจข่าวสารและมีความรู้ทางการเมืองดี อีกทั้งชอบตั้งวงสนทนาทางการเมือง ดังที่ปรากฏในลักษณะของสภากาแฟ อันเป็นภาพชินตาของคนใต้โดยทั่วไป ดังนั้นหลักการที่คนใต้มักใช้ในการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองนั้น สิ่งที่มาอันดับแรกคือ ภาพลักษณ์ของพรรค โดยรวมต้องมีความซื่อสัตย์ ไม่คอร์รัปชัน ทำงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ต่อมาผู้นำพรรคต้องมีภาพลักษณ์ที่ดี มีลักษณะคล้ายคนใต้คือ ต้องมีความน่าเชื่อถือ ฉลาดพูด ฉะฉาน ตรงไปตรงมา ซื่อสัตย์สุจริต ทำงานอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้ เป็นบุคคลที่สามารถสร้างความเชื่อถือศรัทธาและพร้อมเป็นปากเป็นเสียงแทนคนใต้ สำหรับนโยบายพรรคส่วนใหญ่ คนใต้ให้ความสนใจนโยบายที่เน้นส่งเสริมการเกษตรและการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องราคาขายพาราอันเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของภาคใต้ ดังนั้นพรรคประชาธิปัตย์ในฐานะที่ครองพื้นที่ภาคใต้มายาวนาน บวกกับมีหัวหน้าพรรคและสส.ส่วนใหญ่เป็นคนใต้ ย่อมรับรู้ถึงปัจจัยและเข้าใจความต้องการของคนใต้เป็นอย่างดี จึงทำให้พรรคประชาธิปัตย์สามารถสร้างความผูกพันพรรคการเมืองให้เกิดขึ้นในพื้นที่ภาคใต้ได้

อย่างไรก็ตาม การที่พรรคประชาธิปัตย์สามารถครองใจคนใต้ จนในที่สุดพัฒนามาเป็นความผูกพันพรรคการเมืองได้อย่างยาวนาน ไม่ใช่เพียงแค่การทำความเข้าใจถึงลักษณะนิสัยของคนใต้นั้น แต่พรรคประชาธิปัตย์ยังสร้างกลวิธีต่างๆเข้าร่วมด้วย ดังรายละเอียดด้านล่างนี้

กลวิธีการสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้

การสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรคการเมืองถือเป็นเรื่องสำคัญที่พรรคการเมืองทุกพรรคจำเป็นต้องกระทำ และถือว่าเป็นบทบาทหน้าที่หนึ่งในการสร้างให้พรรคเป็นที่ยอมรับของประชาชน เพื่อเป้าหมายสูงสุดในการได้มาซึ่งชัยชนะในการเลือกตั้ง ดังที่ ทิพาพร พิมพิสุทธ์ และอนุสรณ์ ลิ่มมณี กล่าวไว้ว่า “พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมือง ซึ่งหากปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์แบบ และปฏิบัติหน้าที่เพื่อประชาชนแล้วจะมีผลอย่างสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน” (ทิพาพร พิมพิสุทธ์ และอนุสรณ์ ลิ่มมณี, 2524: 172) สำหรับกลวิธีการสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ ผู้วิจัยพบข้อมูลที่น่าสนใจในงานวิจัยของ จิราภรณ์ คำจันทร์ (จิราภรณ์ คำจันทร์, 2547: 37-54) ซึ่งได้เสนอไว้ 3 ประเด็น ประกอบกับข้อมูลซึ่งผู้วิจัยค้นพบอีก 2 ประเด็น ดังนี้

1. สาขาพรรค

สาขาพรรคเป็นปัจจัยที่สำคัญตัวแปรหนึ่งที่พรรคประชาธิปัตย์นำมาใช้ในการสร้างฐานคะแนนเสียงและนำมาซึ่งความนิยมให้แก่พรรค เพราะถ้าสาขาพรรคมีความใกล้ชิดประชาชนและแสดงบทบาทจนเป็นที่พอใจจะทำให้พรรคได้รับความนิยมจากประชาชนและมีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในคราวหนึ่งๆด้วย สำหรับสาขาของพรรคประชาธิปัตย์มีถึง 150 สาขาทั่วประเทศ และสาขาพรรคที่ตั้งขึ้นในภาคใต้มีถึง 44 สาขา (จิราภรณ์ คำจันทร์, 2547: 37-44)

2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นกลวิธีหนึ่งที่พรรคประชาธิปัตย์นำมาใช้ในการสร้างฐานคะแนนเสียง โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น เป็นกลวิธีที่นำมาใช้ควบคู่กับบทบาทของสาขาพรรค ซึ่งปรากฏในลักษณะที่ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงพื้นที่เยี่ยมเยียนเพื่อรับทราบความทุกข์สุขของประชาชน (จิราภรณ์ คำจันทร์, 2547: 46-48) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลวิธีนี้สามารถสร้างความนิยมให้แก่พรรคได้ในระดับที่ค่อนข้างสูง ถือว่าเป็นกลวิธีที่ใช้ได้ผลอย่างยิ่งในการสร้างฐานคะแนนเสียงและความนิยมให้กับพรรคประชาธิปัตย์ในพื้นที่ภาคใต้

3. หัวคะแนน

หัวคะแนนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการเป็นตัวกลางระหว่างพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้งกับผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับท้องถิ่น ซึ่งน่าสังเกตว่าในภาคใต้นั้น บทบาทหัวคะแนนถือว่ามีน้อยเมื่อเทียบกับกลวิธีอื่นๆ เนื่องจากพรรคประชาธิปัตย์มิได้เน้นสร้างหัวคะแนนในภาคใต้ไว้มาก (จิราภรณ์ คำจันทร์, 2547: 49-53) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าหัวคะแนนจึงไม่ใช่กลวิธีที่พรรคประชาธิปัตย์เน้นใช้ในภาคใต้ เพียงแต่มีไว้เพื่อใช้ร่วมกับกลวิธีอื่นๆ

4. หัวหน้าพรรค

บทบาทหัวหน้าพรรคเป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่พรรคประชาธิปัตย์ชูขึ้นมาเพื่อสร้างฐานคะแนนเสียง สำหรับพื้นที่ภาคใต้กลวิธีนี้ถือว่ามีสำคัญและมีอิทธิพลที่สุดต่อการได้รับคะแนนเสียงสนับสนุน โดยเฉพาะในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ช่วงการเลือกตั้งระหว่างปี 2535 – 2544 ซึ่งเป็นยุคที่พรรคประชาธิปัตย์มี นายชวน หลีกภัย เป็นผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค ซึ่งเป็นคนใต้โดยกำเนิด ส่งผลให้คะแนนนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ดีขึ้นเรื่อยๆ และมีความมั่นคง ถึงแม้ปัจจุบันหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์จะเป็น นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ คนใต้อีกก็ยังคงผูกพันพรรคประชาธิปัตย์อยู่เช่นเดิม เนื่องจาก นายอภิสิทธิ์ ถือว่าเป็นสายตรงที่ นายชวน ต้องการหนุนให้ขึ้นดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์คนต่อไป ประกอบกับบุคลิกของ นายอภิสิทธิ์ ที่มีความคล้ายคลึงกับ นายชวน อยู่ไม่น้อย ยิ่งทำให้คนใต้อยอมรับและให้การสนับสนุนได้ไม่ยาก จึงสรุปได้ว่า บทบาทของหัวหน้าพรรค โดยเฉพาะบทบาทของ นายชวน หลีกภัย ถือว่าเป็นผู้บุกเบิกฐานคะแนนเสียงในภาคใต้ให้แก่พรรคประชาธิปัตย์ จนกลายมาเป็น “ความผูกพันพรรคการเมือง” ระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับคนใต้

5. แนวทางการทำงานและนโยบายพรรค

การสร้างภาพลักษณ์เรื่องแนวทางการทำงานของพรรคและการชูนโยบายพรรค เป็นกลวิธีอีกทางหนึ่งที่พรรคประชาธิปัตย์นำมาใช้ในการสร้างฐานคะแนนเสียงในภาคใต้ จากการพูดคุยและสัมภาษณ์พบว่า คนใต้อาจพอใจกับการทำงานที่มีการคอร์ปชั่นเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งประจวบเหมาะกับภาพลักษณ์ที่พรรคประชาธิปัตย์สร้างขึ้นมาคือ การเป็นพรรคที่ซื่อสัตย์ มีการโกงกินน้อยในสายตาของคนใต้ อีกทั้งคนใต้อาจชื่นชอบนโยบายของพรรคประชาธิปัตย์ เท่าที่ผ่านมาเน้นไปที่การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและส่งเสริมนโยบายด้านการเกษตร และเน้นนโยบายด้านการศึกษาเป็นหลัก ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างนโยบายและภาพลักษณ์ที่ถูกใจคนใต้มากที่สุด

อย่างไรก็ตาม เมื่อการเมืองดำเนินมาสู่ยุคที่ถือว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไปสู่การเมืองแบบใหม่ ในปี 2544 พรรคไทยรักไทยถูกก่อตั้งขึ้นภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ทำให้โฉมหน้าการเมืองไทยมีการเปลี่ยนแปลง โดยพรรคไทยรักไทยส่งนโยบายประชานิยม ทั้งโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โครงการสามสิบบาทรักษาทุกโรค และโครงการเอื้ออาทรต่างๆ เข้าแย่งชิงคะแนนเสียงและพื้นที่ทางการเมืองจากพรรคการเมืองหน้าเก่า รวมไปถึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาคใต้อีกด้วย ดังรายละเอียดซึ่งจะแสดงในหัวข้อต่อไป

ความผูกพันพรรคประชาธิปัตย์ที่เริ่มถดถอย

ในปี 2544 ซึ่งเป็นปีแรกที่ชื่อของพรรคไทยรักไทยภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เริ่มเข้ามาสู่ถนนสายการเมืองและได้เปิดตัวสู่สายตาประชาชนทั่วประเทศในฐานะพรรค

การเมืองน้องใหม่ แต่เป็นน้องใหม่ที่ได้รวมบรรดานักการเมืองหน้าเก่าและหน้าใหม่เอาไว้อย่างครบครัน อีกทั้งพรรคไทยรักไทยยังมีพลังทางการเงินที่เข้มแข็งมาก ทั้งจากตัว พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร รวมทั้งพลังจากกลุ่มทุนหลัก 6 กลุ่มที่มาจากธุรกิจสายต่างๆ คือ กลุ่มทุนสื่อสารและโทรคมนาคม จากตระกูลชินวัตร สอง กลุ่มทุนอุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์และขายรถยนต์ จากตระกูลจิ่งรุ่งเรืองกิจ สาม กลุ่มบีอีซีเวิลด์ หรือไทยทีวีสี่ช่อง 3 จากตระกูลมาลินนท์ สี ธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรเครี ซี.พี. จากตระกูลเจียรนวนนท์ ห้า กลุ่มทุนรับเหมาหลายกลุ่ม เช่น ตระกูลมหากิจศิริ หก กลุ่มทุนอสังหาริมทรัพย์และบรรดาแลนดลอร์ดทั้งหลาย (แหล่งที่มา: http://www.matichon.co.th/prachachat/prachachat_detail.php [วันที่ 20 ธันวาคม 2550]) ด้วยความพร้อมในปัจจัยหลายๆด้านข้างต้น ทำให้การเข้าสู่เส้นทางการเมืองของพรรคไทยรักไทยสดใสและมีศักยภาพเต็มที่ในฐานะคู่แข่งทางการเมืองของพรรคการเมืองหน้าเก่าๆทั้งหลาย โดยเฉพาะพรรคการเมืองใหญ่อย่างพรรคประชาธิปัตย์ ดังนั้น ความหวังในการเป็นรัฐบาลของพรรคการเมืองน้องใหม่อย่างไทยรักไทย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างความโดดเด่นและพยายามสร้างกลวิธีทางการเมืองแนวทางใหม่ๆเพิ่มขึ้นมา เพื่อแย้งชิงฐานะคะแนนเสียงและสร้างพื้นที่ทางการเมืองของตนเองขึ้นมา เช่น การชูนโยบายเชิงประชานิยม การใช้หลักการตลาดเข้ามาช่วย เป็นต้น และเพื่อให้เกิดภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมกลวิธีทางการเมืองในการสร้างฐานะคะแนนเสียงของพรรคไทยรักไทย ดังรายละเอียดด้านล่าง

กลวิธีการสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรคไทยรักไทย

เนื่องจากพรรคไทยรักไทยถือเป็นพรรคการเมืองน้องใหม่ในถนนสายการเมือง ดังนั้น พรรคจำเป็นต้องสร้างจุดเด่น และพยายามสร้างความแตกต่าง โดยการนำเสนอสิ่งใหม่ๆขึ้นมาเป็นจุดขายร่วมกับกลวิธีทางการเมืองแบบเก่าที่พรรคการเมืองอื่นๆใช้กันอยู่ ซึ่งกลวิธีของพรรคไทยรักไทยที่ผู้วิจัยรวบรวมได้มี ดังนี้

1. นโยบายประชานิยม

พรรคไทยรักไทยพยายามสร้างจุดต่างเชิงนโยบายด้วยการชูนโยบายประชานิยมขึ้นมา มีจุดประสงค์หลักเพื่อการเรียกคะแนนเสียงจากกลุ่มรากหญ้า ซึ่งกลวิธีหลักของประชานิยมคือการอ้างหลัก 2 อย่าง ได้แก่ ความสูงสุดของเจตจำนงของประชาชน (the supremacy of the will of people) และความคิดที่ให้ประชาชนมีความสัมพันธ์กับรัฐบาลโดยตรง (the direct relationship between people and government) (Shils อ้างใน เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2550: 7)

หากมองนโยบายประชานิยมในแง่การใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองคือ การที่พรรคไทยรักไทยต้องการเล่นการเมืองโดยใช้คนจนเป็นฐานอำนาจ เพื่อสร้างให้พรรคกลายเป็น “ผู้อุปถัมภ์รายใหญ่” ที่ผูกขาด และพยายามที่จะลดบทบาทคนกลางอย่าง กลุ่มนักการเมืองเดิมและ

หวัหะแนนลง คังนัันเมือพรคไทรรักไทรชุน โยบายประษานิมขัันมาเป็นจุดขาย ย่อมถูกใจประษานส่วนใหญ ไม่วั้นแม้แต่ภาคได้ฐานเสียงเดิมของพรคประษาริปัตย์ คังปรากฏข้อมูลในหนังสือพิมพ์คมชัคตลิก (คมชัคตลิก อังใน เรืองวิหย์ เกษสุวรรณ, 2550: 152) ที่ระบุว้า

“พรคไทรรักไทรมุ่งใช้ัน โยบายประษานิมเป็นเครื่องมือช่วงชิงอำนาจจากพรคประษาริปัตย์”

ซึ่งัน โยบายประษานิมที่พรคไทรรักไทรนำเสนอมีอยู่หลายโครงการ แต่ละโครงการปรากฏชัดเจนว้าส่วนใหญ่ได้รับการตอบรับที่ดีจากคนอิสาน คังนััน ฐานเสียงพรคประษาริปัตย์อย่างภาคได้ โดยเฉพาะจังหวัดครัง นโยบายใดที่สามารถเข้าถึงและ โคนใจคนครังมากที่สุด ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจจากประษากร 300 คน ในพื้นที่จังหวัดครัง โดยการใช้แบบสอบถาม (ปรากฏคำถามในภาคผนวก) ซึ่งปรากฏผลคังตารางคังล่างนี้

ตารางที่ 5.1 นโยบายประษานิมที่คนครังพึงพอใจ

นโยบายประษานิมที่คนครังพึงพอใจ					
ครังทังจังหวัด (ร้อยละ)		อำเภอเมือง (ร้อยละ)		อำเภอวังวิเศษ (ร้อยละ)	
30 บาทรักษาทุกโรค	32.0	30 บาทรักษาทุกโรค	28.7	30 บาทรักษาทุกโรค	35.3
กองทุนหมู่บ้าน	20.0	กองทุนหมู่บ้าน	8.7	กองทุนหมู่บ้าน	31.3
พักชำระหนี้เกษตรกร	12.0	พักชำระหนี้เกษตรกร	11.3	พักชำระหนี้เกษตรกร	12.7
OTOP	12.3	OTOP	18.7	OTOP	6.0
SME	11.0	SME	14.7	SME	7.3
เอื้ออาทรต่างๆ	8.3	เอื้ออาทรต่างๆ	13.3	เอื้ออาทรต่างๆ	3.3
อื่นๆ	4.3	อื่นๆ	4.7	อื่นๆ	4.0
รวมทั้งหมด	100.0	รวมทั้งหมด	100.0	รวมทั้งหมด	100.0

หมายเหตุ: นโยบายอื่นๆ คือ 1.นโยบายปราบปรามยาเสพติดและผู้มีอิทธิพล
2. ไม่พอใจนโยบายใดเลย

จากการสำรวจดังตารางที่ 5.1 ผลปรากฏว่าโครงการต่างๆของพรรคไทยรักไทยสามารถเข้าถึงคนได้หลายกลุ่มตามเป้าหมายหลักที่แต่ละโครงการตั้งไว้ โดยเฉพาะโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคและโครงการกองทุนหมู่บ้าน กลายเป็นโครงการที่ถูกใจคนตรงมากที่สุด ซึ่งตรงกับผลสำรวจที่ปรากฏทั่วประเทศ อีกทั้งจากการสัมภาษณ์พบว่า ประชาชนยอมรับในการพูดจริงทำจริงในด้านนโยบายของพรรคไทยรักไทยมากขึ้นด้วย ดังปรากฏในคำกล่าวของ พี่กุง ประชาชนในพื้นที่ หมู่ 5 ตำบลบ้านควนตะเคียน อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง ว่า

“อย่างแต่ก่อนพรรคไทยรักไทย พยายามสร้างนโยบายแจกเงินหนึ่งล้านทุกหมู่บ้าน รักษา 30 บาท คนได้เราไม่เชื่อว่าเขาจะทำได้ แต่ต่อมาเขาก็ทำได้ แล้วนโยบายที่อภิสิทธิ์ว่าจะชูเรื่องวาระแห่งชาติ ยังไม่เห็นอะไรเป็นรูปเป็นร่างให้ชาวบ้านเห็น แล้วที่ว่าจะทำให้คุณภาพชีวิตของคนดีขึ้นนั้นจะทำยังไง มันยังไม่ชัดเจนกว้าง คืออยากให้บอกว่าถ้าเราได้เป็นรัฐบาล จะทำอะไรให้ ไม่ใช่ว่ามาโกหกชาวบ้าน”

แต่เมื่อแยกมองในระดับพื้นที่ เกิดข้อแตกต่างที่น่าสังเกตนั่นคือ ในเขตชุมชนเมืองโครงการที่ประชาชนพึงพอใจนั้น นอกจากโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคแล้ว โครงการที่เน้นส่งเสริมและกระตุ้นเศรษฐกิจอย่าง OTOP และ SME ถือว่าตรงใจคนเมืองมากที่สุด แต่สำหรับพื้นที่ชนบท โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคและโครงการกองทุนหมู่บ้าน เป็นโครงการที่คนชนบทพึงพอใจในระดับที่ใกล้เคียงกันมาก ส่วนโครงการ OTOP และ SME กลับไม่ค่อยเข้าตาคนจนมากนัก ซึ่งลักษณะความแตกต่างที่ปรากฏนี้เกิดขึ้นจากการที่ประชาชนในแต่ละเขตพื้นที่มีวิถีความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ และรายได้ที่ต่างกันมาก ก่อให้เกิดความต้องการที่แตกต่างกัน ประชาชนจะตอบรับกับนโยบายที่ให้ประโยชน์สูงสุด ดังนั้นนโยบายประชานิยมที่พรรคไทยรักไทยเหวี่ยงแห ลงสู่พื้นที่ก็ไปตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม หากมองในแง่ยุทธศาสตร์การสร้างนโยบายของพรรคไทยรักไทย ย่อมเห็นได้ชัดว่า พรรคไทยรักไทยพยายามสร้างนโยบายที่มีกลุ่มเป้าหมายชัดเจนและมีการกระจายตัวไปสู่หลายกลุ่ม โดยหวังว่าจะโดนใจประชาชนชั้นนโยบายและแปรมาเป็นเสียงตอบรับจากมวลชนให้ได้มากที่สุด ดังนั้นการที่พรรคไทยรักไทยสร้างนโยบายประชานิยมขึ้นมา ถือเป็นพรรคการเมืองแรกที่เปิดมุมมองใหม่ทางการเมืองและสร้างให้เกิดกระแสการแข่งขันเชิงนโยบายมากขึ้น อันจะนำมาซึ่งการเพิ่มทางเลือกและผลประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้นตามไปด้วย

2. การใช้กลวิธีทางการตลาดและหลักการเมืองเชิงวิทยาศาสตร์

พรรคไทยรักไทยใช้กลวิธีทางการตลาดบวกกับหลักการเมืองเชิงวิทยาศาสตร์ เพื่อสร้างความน่าสนใจและทำให้นโยบายประชานิยมของพรรคเป็นที่รู้จัก (มองชัยชนะ ไทยรักไทยอย่างเป็นทางการ, 2548: 102) ทั้งการทำโพลสำรวจความคิดเห็น โดยรวบรวมข้อมูลจากทั่วประเทศมาใช้ใน

การประเมินความรู้สึกของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การใช้กลวิธีทางการตลาด เช่นการผสมผสาน ยุทธศาสตร์ในด้านการสื่อสาร การตลาดและการโฆษณาเข้ามาร่วมด้วย โดยออกมาในรูปแบบแคมเปญ ต่างๆ ผลิตหนึ่งโฆษณาเจาะกลุ่มเป้าหมายระดับแม็คโครเป็นหลัก จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า พรรคไทยรักไทยเป็นพรรคที่สามารถนำหลักการของศาสตร์หลายแขนงมาแปรเป็นกลวิธีทางการเมืองแบบไทยรักไทย และถือว่าเป็นกลวิธีรูปแบบใหม่ที่น่ามาใช้ในการสร้างฐานคะแนนเสียง อีกด้วย

3. หัวหน้าพรรค

การใช้บทบาทของหัวหน้าพรรคมาช่วยในการเรียกคะแนนเสียงถือเป็นกลวิธีที่มีมาอย่างยาวนาน แต่กลวิธีนี้ไม่ใช่ที่ทุกพรรคการเมืองจะสามารถทำได้ เนื่องด้วยกลวิธีนี้เกิดจาก ภาพลักษณ์และบุคลิกเฉพาะตัวของหัวหน้าพรรคที่ต้องมีความโดดเด่น ดังนั้นการใช้ภาพลักษณ์ที่หลากหลายของหัวหน้าพรรคไทยรักไทยคือ พ.ต.ท.ทักษิณนั้น ในช่วงแรกถือว่าเข้าตาบรรดานักธุรกิจและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองเป็นอย่างมาก การใช้บทบาทของหัวหน้าพรรคจึงเป็นกลวิธีที่พรรคไทยรักไทยตั้งใจอย่างยิ่งที่จะชูขึ้นมาร่วมกับนโยบายประชานิยม โดยประกาศชัดว่านโยบายประชานิยมเป็นแนวคิดของหัวหน้าพรรคที่จะทำเพื่อประชาชนรากหญ้าอย่างแท้จริง และจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามกับประชาชน 300 คน ในพื้นที่จังหวัดตรัง พบว่า พรรคไทยรักไทยสามารถสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนได้อย่างที่พรรคต้องการ คือ ประชาชนส่วนใหญ่คิดว่านโยบายของพรรคไทยรักไทยเกิดขึ้นมาจากบทบาทของหัวหน้าพรรคเป็นหลัก ซึ่งข้อมูลตัวเลขปรากฏในตารางที่ 5.3

4. การรวมกลุ่ม ก๊ิก และการดูคนักการเมืองเก่า

การรวมกลุ่ม ก๊ิก และมุ้งต่างๆของพรรคไทยรักไทยนั้น ถือเป็นกลวิธีหนึ่งที่มีความจำเป็น เนื่องจากพรรคไทยรักไทยเป็นพรรคการเมืองใหม่ และมีความต้องการที่จะเป็นรัฐบาล ดังนั้นพรรคจึงต้องเร่งสร้างฐานคะแนนเสียง และวิธีการที่เร็วที่สุดคือ การรวมเอากลุ่ม ก๊ิกทางการเมืองต่างๆเข้ามา และการดูคนักการเมืองที่มีชื่อเสียงเข้ามารวมในพรรคให้ได้มากที่สุด โดยมุ่งหวังพึ่งพาอำนาจบารมีและฐานคะแนนเสียงที่นักการเมืองและกลุ่มต่างๆมีอยู่เดิม ถึงแม้ว่ากลวิธีดังกล่าวจะมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับพรรคไทยรักไทย แต่กลับส่งผลด้านลบในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งยืนยันได้จาก ข้อมูลจากการลงพื้นที่ของผู้วิจัย (ประมวลจากบทสัมภาษณ์ประชาชนหลายๆราย ที่ปรากฏอยู่ในภาคผนวก) พบว่า “ประชาชนในภาคใต้มีภาพลบอย่างยิ่งกับการย้ายพรรคของนักการเมืองและการต่อรองผลประโยชน์ของก๊ิกต่างๆภายในพรรคการเมือง” ดังนั้นการใช้กลวิธีนี้จึงยิ่งทำให้ภาพพจน์ของพรรคไทยรักไทยยิ่งแย่ลงในมุมมองของคนได้ จะเห็นได้จาก กรณีจังหวัดตรัง ไม่ว่าพรรคไทยรักไทยจะดูคิ้ว สส.เก่าของพรรคประชาธิปัตย์ไปหรือเอาคนดังของจังหวัดตรังมาลงก็ตาม แต่ก็ไม่เคยได้ที่นั่งในจังหวัดตรังเลย และสิ่งที่พรรคไทยรักไทยทำได้คือ การ ได้

คะแนนเสียงเพิ่มขึ้นและกำลังสร้างให้เกิดความสั่นคลอนในฐานะคะแนนเสียงเดิมของพรรคประชาธิปัตย์

5. สาขาพรรค

พรรคไทยรักไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับสาขาพรรค ดังจะเห็นได้ว่า มีสาขาพรรคเพียง 10 สาขา ได้แก่ ภาคเหนือ 1 สาขา ตั้งอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ภาคกลาง 3 สาขา ตั้งอยู่ที่จังหวัดนนทบุรี จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดสระบุรี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 สาขา ตั้งอยู่ที่จังหวัดขอนแก่น จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดร้อยเอ็ด ภาคใต้ 3 สาขา ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดกระบี่ และจังหวัดนราธิวาส ซึ่งถือว่ามียานสาขาพรรคทั่วประเทศน้อยมาก (แหล่งที่มา: http://www.thairakthai.or.th/trtp/info_party/policy_th.asp?Lib_id=831 [วันที่ 28 ธันวาคม 2550]) อย่างไรก็ตาม การตั้งสาขาพรรคยังคงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพรรคไทยรักไทย เพื่อใช้เป็นกองบัญชาการและที่รวมตัวของบรรดา ส.ส. และทีมงานของพรรคในช่วงหาเสียงเลือกตั้ง

6. หัวคะแนน

หัวคะแนนยังคงเป็นกลวิธีที่สำคัญอย่างยิ่งของพรรคการเมืองทุกพรรคในการสร้างฐานคะแนนเสียง โดยเฉพาะพรรคไทยรักไทยที่ได้คิดรูปแบบใหม่สำหรับใช้ควบคุมหัวคะแนนของพรรค ซึ่งปรากฏออกมาใน 2 ลักษณะคือ หัวคะแนนภายใต้สังกัดของ ส.ส. และหัวคะแนนที่สังกัดพรรคโดยตรง รวมทั้งการส่งหัวคะแนนของพรรคเข้าไปแทรกโครงการต่างๆ ในท้องถิ่น ทั้งโครงการกองทุนหมู่บ้าน โครงการธนาคารประชาชน เป็นต้น ซึ่งรายละเอียดทั้งหมดผู้วิจัยได้กล่าวถึงไปแล้วในบทที่ 4 ว่าด้วยเรื่องบทบาทของหัวคะแนน จากข้อมูลในบทที่ 4 แสดงให้เห็นว่าพรรคไทยรักไทยใช้บทบาทหัวคะแนนเป็นหลักสำคัญ เพื่อสร้างฐานคะแนนเสียงในพื้นที่ชนบททั่วประเทศ รวมทั้งในพื้นที่ภาคใต้ด้วย ซึ่งการสร้างฐานคะแนนเสียงด้วยกลวิธีดังกล่าวในพื้นที่ภาคใต้นั้น พรรคไทยรักไทยจะมีความแตกต่างอย่างยิ่งกับพรรคประชาธิปัตย์ที่ไม่เน้นใช้บทบาทหัวคะแนนในการสร้างฐานคะแนนเสียงในภาคใต้ เนื่องจากภาคใต้ถือเป็นฐานคะแนนเสียงหลักของพรรคประชาธิปัตย์และอาศัยความผูกพันพรรคการเมืองที่ได้ตั้งสมมาอย่างยาวนาน ดังนั้นบทบาทหัวคะแนนจึงไม่มีความจำเป็นสำหรับพรรคประชาธิปัตย์เท่ากับพรรคไทยรักไทยในพื้นที่ภาคใต้ ดังคำชี้แจงของน้ำตึก ประชาชนในพื้นที่ หมู่ 3 ตำบลวังมะปราง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง

“...หัวคะแนนที่เจอเจอ ส่วนมากเจอเป็นของพรรคไทยรักไทย ชอบใช้กลเม็ดนี้ แล้วจะเห็นได้เลย เห็นโดยที่ว่าโจ่งแจ้ง เขาให้เงินบ้านนี้พันหนึ่ง บ้านโน้นพันหนึ่ง แล้วคนก็มาพูดมาถามกันต่อว่าเอาแล้วที่บ้านได้หรือเปล่า ได้เท่าไร บ้านนี้มีกี่เสียงละ มีลูกเท่าไร เอาเงินไปให้เอาไปเสียค่ารถให้ลูกช่วยลงด้วยนะ ในกรณีแบบนี้ ก็เหมือนกันกับการซื้อเสียงแหละ ถ้าเป็นพรรคประชาธิปัตย์นั้น ไม่ค่อยเห็น เพราะว่าเป็นพื้นที่ของเขาอยู่แล้ว”

ถึงแม้ว่าพรรคไทยรักไทยจะเป็นพรรคการเมืองที่ค่อนข้างใหม่ แต่กลับมีความพร้อมทั้งเงินทุนและบุคลากรทางการเมืองระดับแนวหน้า อีกทั้งพรรคไทยรักไทยยังเป็นพรรคการเมืองแนวใหม่ที่มีความฉลาดในการเลือกใช้หลักการและทฤษฎีของศาสตร์หลากหลายด้าน เพื่อประยุกต์และสร้างให้เกิดเป็นกลวิธีทางการเมืองในแบบของไทยรักไทยที่ครบเครื่องและชัดเจนอย่างยิ่ง ทำให้ภาพที่ปรากฏออกสู่สายตาประชาชนเป็นไปอย่างชัดเจนเช่นเดียวกัน ทั้งแนวทางการทำงานของพรรคและแนวนโยบายต่างๆของพรรค ด้วยกลวิธีที่ครอบคลุมประกอบด้วยเป้าหมายที่ชัดเจนย่อมส่งผลให้ประชาชนสามารถคำนวณถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับและแปรมาเป็นฐานคะแนนเสียงให้แก่พรรค ดังปรากฏหลักฐานในการเลือกตั้งปี 2544 และการเลือกตั้งครั้งประวัติศาสตร์ของไทยรักไทย ในปี 2548 ที่ได้รับชัยชนะอย่างถล่มทลาย จนสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้เป็นครั้งแรกในหน้าประวัติศาสตร์การเมืองไทย

จากเหตุการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงมากมายในสังคมการเมืองไทย รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงในสังคมการเมืองภาคใต้อีกด้วย เมื่อกระแสของพรรคไทยรักไทยและระบอบทักษิณที่ค่อยๆทำงานอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านกระบวนการทำงานของนโยบายประชานิยมที่ส่งตรงผลประโยชน์จากพรรคสู่ประชาชน และด้วยปัจจัยด้านเวลาในการครองความเป็นพรรครัฐบาล ทำให้นโยบายประชานิยมที่วาดฝันไว้กลายมาเป็นรูปธรรม ประชาชนจับต้องได้จริง ซึ่งโครงการขอดนิคมของพรรค เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โครงการสามสิบบาทรักษาทุกโรค โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ด้วยผลสัมฤทธิ์ของนโยบายเหล่านี้ยิ่งส่งผลให้พรรคไทยรักไทยพัฒนาไปสู่ความเป็น “ผู้อุปถัมภ์เชิงนโยบาย” ในสายตาประชาชนอย่างแท้จริง และค่อยๆเข้าไปแทนที่พรรคการเมืองเก่า จนแปรมาเป็นคะแนนเสียงให้แก่พรรคได้ไม่เว้นแม้แต่จังหวัดตรัง อันเป็นฐานคะแนนเสียงหลักของพรรคประชาธิปัตย์ ด้วยความต่อเนื่องของนโยบายและผลสัมฤทธิ์ที่ปรากฏชัดเจนดังกล่าว เป็นชนวนหลักที่ทำให้ทัศนคติทางการเมืองของคนตรังที่มีต่อพรรคไทยรักไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกเพิ่มขึ้น จนนำมาสู่ความผูกพันพรรคการเมืองที่เริ่มต้นคลอน โดยผู้วิจัยได้หยิบเอาโครงการขอดนิคมอย่าง “โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” มาใช้ในการทดสอบเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับคนตรัง ดังต่อไปนี้

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางการเมืองของคนตรัง

1. ทัศนคติต่อพรรคไทยรักไทย

ผลจากการใช้กลวิธีทางการเมืองต่างๆของพรรคไทยรักไทยในการสร้างคะแนนเสียง ประกอบกับการสร้างนโยบายประชานิยมให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะนโยบายขุดขุดประชานิยมอย่างโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ส่งผลให้คนตรังเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

ต่อพรรคไทยรักไทยในภาพรวมที่ค่อนข้างดีขึ้น ดังจะเห็นได้จากผลการสำรวจข้อมูลจากประชาชน 300 คน ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ โดยการใช้แบบสอบถาม (ปรากฏคำถามในภาคผนวก) ผลการสำรวจที่ปรากฏ ดังตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 โครงการกองทุนหมู่บ้านกับทัศนคติต่อพรรคไทยรักไทยของคนศรีสะเกษ

โครงการกองทุนหมู่บ้านกับทัศนคติต่อพรรคไทยรักไทยของคนศรีสะเกษ					
ศรีสะเกษ		อำเภอเมือง		อำเภอวังวิเศษ	
(ร้อยละ)		(ร้อยละ)		(ร้อยละ)	
ดีขึ้น	53.0	ดีขึ้น	44.0	ดีขึ้น	62.0
ไม่ดีขึ้น	47.0	ไม่ดีขึ้น	56.0	ไม่ดีขึ้น	38.0
รวมทั้งหมด	100.0	รวมทั้งหมด	100.0	รวมทั้งหมด	100.0

ด้วยเหตุผลดังนี้

ดีขึ้น	<ol style="list-style-type: none"> นโยบายกองทุนหมู่บ้านของพรรคไทยรักไทยทำให้ประชาชนในชุมชนได้มีโอกาสกู้ยืมเงินมาประกอบอาชีพในอัตราดอกเบี้ยต่ำและรวดเร็วขึ้น ซึ่งไม่ต้องรอและพึ่งส่วนราชการมากเกินไป เนื่องด้วยเงินจากนโยบายกองทุนหมู่บ้านส่วนนี้ที่มีที่มาจากรัฐบาล เป็นเงินส่วนที่ลงถึงชาวบ้านจริงๆครบทั้งจำนวน 1 ล้านบาท นโยบายกองทุนหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านมีแหล่งเงินทุนกู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำ และไม่ต้องไปยืมเงินจากนายทุน นโยบายกองทุนหมู่บ้าน เป็นที่พึ่งให้ชาวบ้าน โดยเฉพาะผู้ไม่มีเงินในการประกอบอาชีพและยามฉุกเฉิน เช่น ค่ารักษาพยาบาล เนื่องจากไม่เคยมีรัฐบาลชุดไหนที่ช่วยเหลือชาวบ้านระดับรากหญ้าอย่างจริงจัง เท่ารัฐบาลไทยรักไทย เงินทุนจากนโยบายกองทุนหมู่บ้านกลายเป็นเงินทุนดอกเบี้ยต่ำและเป็นเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน นโยบายของพรรคไทยรักไทยส่วนใหญ่ที่ออกมา โดยเฉพาะกองทุน
--------	--

	<p>หมู่บ้านเป็นนโยบายที่ช่วยเหลือประชาชนให้มีเงินทุนในการประกอบอาชีพ</p> <ol style="list-style-type: none"> 8. นโยบายกองทุนหมู่บ้านเป็นนโยบายที่ช่วยเหลือคนจนผู้ด้อยโอกาส ที่ไม่สามารถไปขอกู้เงินกู้ในระบบจากธนาคารได้ 9. นโยบายกองทุนหมู่บ้านช่วยให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น 10. นโยบายของพรรคไทยรักไทยเป็นนโยบายที่ดี แต่อย่างไรก็ตามขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติว่าเอามาใช้อย่างไร 11. ทำให้ประชาชนมีเงินทุนหมุนเวียนในการใช้จ่ายและการประกอบอาชีพ 12. เกิดเป็นกองทุนเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรและลดรายจ่ายเรื่องของดอกเบี้ยเงินกู้ที่มีอัตราต่ำ 13. พรรคไทยรักไทยเป็นพรรคที่ริเริ่ม โครงการทำให้ประชาชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามไม่ควรมีการคอร์รัปชันเกิดขึ้นมากนัก เพราะจะทำให้ภาพที่สร้างมาดีแล้วกลับคิดลบ 14. ลดปัญหาเรื่องหนี้ในระบบ 15. เป็นโครงการที่มีผลการดำเนินงานเป็นรูปธรรม ประชาชนสามารถกู้ยืมได้จริง 16. เท่าที่ผ่านมายังไม่เคยมีพรรคใดดำเนินนโยบายที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนในระดับรากหญ้า 17. ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างงานภายในหมู่บ้าน
<p>ไม่ดีขึ้น</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ถึงแม้จะมีนโยบายที่ดี แต่พรรคไทยรักไทยก็ยังมีคอร์รัปชันในการบริหารงานอยู่ และยังเป็นระบบเผด็จการรัฐสภา 2. เป็นพรรคที่มีการคอร์รัปชันมากที่สุดเท่าที่มีพรรคการเมืองปรากฏขึ้นมาในการเมืองไทย 3. นโยบายดังกล่าวของพรรคไทยรักไทย ทำให้ประชาชนเป็นหนี้เพิ่มมากขึ้น ไม่ได้เป็นการแก้ปัญหาที่แท้จริง ทำให้ประชาชนใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือย เกิดเป็นลูกโซ่หนี้ทางการเงิน อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มหนี้ให้ประชาชนในกรณีที่กู้เงินไปประกอบอาชีพแล้วไม่ประสบผลสำเร็จ 4. นโยบายดังกล่าว ทำให้ประชาชนกู้เงินไปใช้จ่ายส่วนตัว ซึ่งไม่เป็นประโยชน์กับการประกอบอาชีพ และเป็นเงินที่ไม่ได้พัฒนาประเทศให้มั่นคง 5. ผู้ที่ออกนโยบายยอมได้ประโยชน์จากนโยบาย แต่เมื่อมีผลเสียที่เกิดจากนโยบายกลับไม่มีผู้รับผิดชอบ สุดท้ายปัญหายังคงค้างอยู่มาก

6. เป็นผลเสียโดยรวมต่อสังคมในระยะยาว ทำให้สังคมรอรับแต่การให้จากภาครัฐ
7. พรรคไทยรักไทยเอาเปรียบประชาชน
8. นโยบายทุกอย่างที่พรรคไทยรักไทยออกมามีเป็นประโยชน์ทางใดทางหนึ่งให้กับพรรคเสมอ เช่น ประโยชน์ทางการเมือง
9. พรรคไทยรักไทย ไม่ซื่อสัตย์ ขาดความเป็นธรรมกับทุกภาค สนับสนุนเฉพาะพวกพ้อง
10. กองทุนหมู่บ้านทำให้ชาวบ้านเป็นหนี้ และเมื่อนำเงินมาลงทุนประกอบอาชีพแล้ว รัฐบาลไม่มีการช่วยเหลือเรื่องการส่งออกหรือหาตลาดให้ชาวบ้าน สุดท้ายชาวบ้านไม่มีเงินชดใช้ให้แก่เงินทุนรัฐบาลกลับไป
11. ทุกคน นโยบายมักจะมีเหตุผลเพื่อสนับสนุนหรือเอื้อประโยชน์ทางการเมืองให้กับพรรคการเมืองมากกว่าเอื้อประโยชน์ให้กับส่วนรวมและประชาชน
12. นโยบาย กทบ.ที่ออกมา ไม่มีผลกระทบอะไรต่อการดำรงชีวิตของคนเมืองมากนัก การประกอบอาชีพยังเหมือนเดิม ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง
13. สร้างความแตกแยกในชุมชน ทำให้บุคคลเห็นแก่ตัว
14. ไม่สามารถใช้นโยบาย กทบ. พัฒนาชุมชนได้
15. พรรคออกนโยบายมาแล้ว แต่ขาดการติดตามผล เรื่องของการใช้จ่ายเงินตามวัตถุประสงค์จริงๆของโครงการ อีกทั้งเงินทุนที่ให้กู้มีการกระจุกตัว เพราะมีการเล่นพรรคเล่นพวกคนใกล้ชิด
16. ประชาชนคิดว่าเป็นเงินที่สมควรจะได้จากรัฐบาลอยู่แล้ว เป็นเงินที่มาจากภาษีของประชาชน และคิดว่าเป็นเงินที่รัฐให้มาเปล่าๆ
17. เป็นนโยบายที่เร่งรีบออกเพื่อหวังผลทางการเมือง ทำให้เกิดปัญหาตามมาอีกมากมาย ทั้งความแตกแยกและหนี้สิน
18. นโยบายเอื้อประโยชน์เฉพาะคนบางกลุ่ม และเป็นการนำงบประมาณแผ่นดินมาใช้โดยที่ไม่ก่อประโยชน์โดยรวมให้แก่ชาติบ้านเมือง
19. เพราะเป็นนโยบายที่สร้างมาเพื่อชื่อเสียงประชาชน

ตารางที่ 5.2 แสดงให้เห็นว่าผลจากการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านทำให้ภาพรวมของนครทั้งจังหวัดมีทัศนคติต่อพรรคไทยรักไทย ดีขึ้นร้อยละ 53 ด้วยเหตุผลในเรื่องการเป็นแหล่งเงินทุนพึ่งพิงของคนจนและผลสัมฤทธิ์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก สำหรับกลุ่มที่ไม่ดีขึ้นร้อยละ 47 ด้วยเหตุผลในเรื่องการเพิ่มภาระหนี้สินและการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในการดำเนินโครงการ แต่เมื่อแยกมองโดยใช้เกณฑ์เรื่องของพื้นที่มาพิจารณาจะพบว่ามีความแตกต่างในเชิงทัศนคติอย่างชัดเจนคือ ในเขตพื้นที่ชนบทนั้น พรรคไทยรักไทยสามารถใช้นโยบายเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางการเมืองของประชาชนได้มากกว่าในเขตเมือง นั่นคือในเขตชนบทประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อพรรคไทยรักไทยในทางที่ดีขึ้น ร้อยละ 62 สำหรับเขตเมือง พรรคไทยรักไทยสามารถทำให้ประชาชนมีทัศนคติต่อพรรคดีขึ้นได้ ร้อยละ 44

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าตัวเลขที่ระบุว่าดีขึ้นจะมีความใกล้เคียงกับตัวเลขที่ระบุว่าไม่ดีขึ้นปรากฏการณ์นี้ถือเป็นนิมิตหมายที่ดีต่อพรรคไทยรักไทยในการค่อยๆเข้าแทรกซึมในพื้นที่ภาคใต้ อีกทั้งยังเป็นการแสดงให้เห็นว่าพรรคไทยรักไทยได้เดินมาถูกทางในการใช้เครื่องมือเชิงนโยบายเข้าสู่สู่ทางการเมืองในภาคใต้ ด้วยการสร้างนโยบายให้เกิดเป็นรูปธรรมและหยิบยื่นผลประโยชน์ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและจับต้องได้จริง อย่างที่พรรคกำลังปูทางมา และตัวเลขนี้ยังเป็นลางบอกเหตุให้กับพรรคประชาธิปไตยที่ต้องมีการปรับตัวและใช้เครื่องมือเชิงนโยบายเข้าแข่งขันมากขึ้น หากยังคงหวังพึ่งเพียงแค่นิยมจากฐานคะแนนเก่าและยังคงเล่นการเมืองแบบเดิมอยู่ ความสั่นคลอนในความผูกพันพรรคการเมืองย่อมเกิดขึ้นให้เห็นชัดเจนขึ้น

2. ทัศนคติต่อหัวหน้าพรรคไทยรักไทย

ผลลัพธ์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนอกจากจะส่งผลทางบวกต่อพรรคไทยรักไทยโดยตรงแล้ว ยังส่งผลไปถึงการปรับเปลี่ยนทัศนคติทางการเมืองของคนตรงที่มีต่อหัวหน้าพรรคไทยรักไทยอีกด้วย เนื่องมาจากผลสัมฤทธิ์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านที่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม ประกอบกับการที่ประชาชนให้น้ำหนักและมองไปถึงจุดกำเนิดของโครงการ โดยมองว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเกิดขึ้นมาจากความคิดของหัวหน้าพรรคอย่าง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นหลัก ดังข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน โดยการใช้แบบสอบถามกับประชาชน 300 คน ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ดังปรากฏผลในตารางที่ 5.3 ซึ่งระบุว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้นจากบทบาทของหัวหน้าพรรค คือ พ.ต.ท.ทักษิณ ร้อยละ 43

ตารางที่ 5.3 การเกิดขึ้นของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การเกิดขึ้นของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ร้อยละ
1. บทบาทหัวหน้าพรรค	43.0
2. ประชาชนเรียกร้อง	23.7
3. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	15.3
4. ข้าราชการ	7.0
5. หัวหน้าแผน	6.3
6. อื่นๆ	4.7
รวมทั้งหมด	100.00

หมายเหตุ: อื่นๆ คือ ต้องอาศัยบทบาทของทุกฝ่ายร่วมมือกัน

ด้วยปัจจัยที่ประชาชนนำมาใช้ในการตัดสินใจความ โน้มเอียงของทัศนคตินี้ จึงกลายมาเป็น จุดสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนตรงที่มีต่อหัวหน้าพรรคไทยรักไทย คือ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ในทางที่ดีขึ้น อีกทั้งข้อมูลจากการพูดคุยและสัมภาษณ์ประชาชนพบว่า เหตุผลอีก ประการที่ทำให้ภาพลักษณ์ของพ.ต.ท.ทักษิณ ดีขึ้นในสายตาของคนตรงนอกเหนือจากนโยบายที่ ปรากฏผลเป็นรูปธรรมแล้ว คือ ลักษณะการทำงานของพ.ต.ท.ทักษิณ ที่ปรากฏออกมาในลักษณะ ของผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ สังเกตได้จากราคาขายพาราที่ถีบตัวสูงขึ้น อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ซึ่งเคยสูงถึงกิโลกรัมละ 80 - 85 บาทมาแล้ว เมื่อเทียบกับสมัยรัฐบาล ประชาธิปัตย์ จะเห็นได้ชัดเจนถึงความแตกต่างทางด้านราคาขายพาราที่อยู่ในระดับกิโลกรัมละ 25-30 บาทเท่านั้น รวมทั้งการทำงานที่จริงจัง ขยัน และรวดเร็วตามแบบนักธุรกิจ ซึ่งลักษณะดังกล่าว อย่างน้อยก็มีส่วน โคนใจคนได้ที่ชอบคนทำงานจริงจัง พูดจริงทำจริง

อย่างไรก็ตาม แม้ปัจจัยต่างๆที่กล่าวมาจะส่งผลให้ภาพลักษณ์ของพ.ต.ท.ทักษิณ ดีขึ้นใน สายตาของคนตรง แต่ปัจจัยที่สำคัญมากสำหรับคนได้ ซึ่งนำมาสู่การขีดขวางภาพลักษณ์ที่ดีคือ ความไม่ซื่อสัตย์ การทุจริตคอร์รัปชัน โดยเฉพาะกรณีช่วงวิกฤตรัฐบาลทักษิณเมื่อปี 2548 ยังเป็นการ ก่อกระแสน์เรื่องการทุจริตของรัฐบาลไทยรักไทยมากขึ้น แต่จากการสัมภาษณ์ประชาชน โดยเฉพาะ ในเขตชนบท ประชาชนมองว่าการทุจริตของรัฐบาลไทยรักไทยไม่ได้เกิดจากตัวหัวหน้าพรรคเป็น หลัก แต่เกิดจากบรรดาตัวถือภายในรัฐบาล ทั้งกลุ่มรัฐมนตรี กลุ่มส.ส. ที่โกงกินมากเกินไป ไม่ เหมือนรัฐบาลพรรคอื่นที่โกงกินทีละน้อย จนทำให้เกิดคำพูดทำนองว่า “หากรัฐบาลไทยรักไทย

โดยเฉพาะพวกกล้วยไม้กินกันแบบละโมภ ทักษิณคงไม่ต้องไปอยู่นอกประเทศอย่างนี้” ซึ่งปรากฏคำยืนยันในบทสัมภาษณ์ ลุงมัน ประชาชนในพื้นที่หมู่ 2 ตำบลวังมะปราง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง ว่า

“...แกทำงานดีทักษิณ แต่เสียตรงความหลงอำนาจเกินไป เหมือนที่นายหลวงว่าไม่พอเพียง หากว่าแกอยู่อย่างพอเพียงทักษิณแกคงไม่ต้องไปไหน ตีแต่แก โกง ตัวทักษิณเองไม่ค่อยผิดเท่าไรหรอก แต่ถูกพรรคแกไม่คิดก็ต้องรับไป”

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประชาชนมองว่าการทุจริตไม่ได้เกิดจากหัวหน้าพรรคไทยรักไทยเป็นสำคัญ แต่กล่าวโทษบรรดาสมาชิกในพรรคไทยรักไทยมากกว่า ดังปรากฏหลักฐานในหัวข้อทัศนคติต่อส.ส.พรรคไทยรักไทย ด้านล่างนี้

3. ทัศนคติต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคไทยรักไทย

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นถึง ผลจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อพรรคไทยรักไทยและทัศนคติต่อหัวหน้าพรรคไทยรักไทยในทางที่ดีขึ้น แต่สิ่งที่น่าสนใจคือ เกิดผลในทางกลับกันในเรื่องของทัศนคติต่อส.ส.ของพรรคไทยรักไทยกลับไม่ดีขึ้นตามไปด้วย ดังข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน 300 คน ในพื้นที่จังหวัดตรัง ดังตารางที่ 5.4 ด้านล่าง ซึ่งสาเหตุหลักเกิดจากการที่ประชาชนมองการทำงานและผลงานของพรรคไทยรักไทยแบบแยกส่วนออกจากกัน ระหว่างพรรค หัวหน้าพรรค และส.ส.พรรค จึงส่งผลให้ทัศนคติของคนตรงที่มององค์ประกอบของพรรคไทยรักไทยไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด ถึงแม้ผลลัพธ์ที่เกิดจากนโยบายจะประสบความสำเร็จมากเพียงใด แต่ประชาชนกลับยกความดีความชอบและมองว่าเป็นผลงานของหัวหน้าพรรคกับคณะรัฐมนตรีเป็นหลัก โดยไม่เกี่ยวข้องกับการทำงานของส.ส.ซึ่งมีบทบาทการทำงานในพื้นที่เขตเท่านั้น ประกอบกับประชาชนมองว่าการทุจริตคอร์รัปชันของพรรคไทยรักไทยส่วนใหญ่เกิดจากกลุ่มส.ส.ของพรรคที่ทุจริตกันเป็นทีม อีกทั้งคนได้ยังมีอคติกับพฤติกรรมการย้ายพรรคของบรรดาส.ส. ดังที่ปรากฏในพรรคไทยรักไทยว่ามีการย้ายพรรคของส.ส.มากที่สุด เพื่อการต่อรองผลประ โยชน์ทางการเมือง ลักษณะเช่นนี้ยังเป็นการตอกย้ำภาพพจน์ในทางลบของกลุ่มส.ส.พรรคไทยรักไทยในสายตาคนได้มากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 5.4 โครงการกองทุนหมู่บ้านกับทัศนคติต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคไทยรักไทย

โครงการกองทุนหมู่บ้านกับทัศนคติต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคไทยรักไทย					
ตรังทั้งจังหวัด (ร้อยละ)		อำเภอเมือง (ร้อยละ)		อำเภอวังวิเศษ (ร้อยละ)	
ดีขึ้น	35.0	ดีขึ้น	22.0	ดีขึ้น	48.0
ไม่ดีขึ้น	65.0	ไม่ดีขึ้น	78.0	ไม่ดีขึ้น	52.0
รวมทั้งหมด	100.0	รวมทั้งหมด	100.0	รวมทั้งหมด	100.0

ด้วยเหตุผลดังนี้

ดีขึ้น	<ol style="list-style-type: none"> 1. เนื่องจากต้องมองแยกออกจากกันระหว่างตัวผู้สมัครกับผู้บริหารหรือรัฐบาล ไม่ใช่การเหมารวมว่าไม่ดีทั้งหมด 2. เพราะ โครงการดังกล่าวทำให้เงินลงมาสู่ชาวบ้านเต็มจำนวน และเป็นไปด้วยความโปร่งใส พิสูจน์ได้ ซึ่งไม่เหมือนโครงการอื่นที่พิสูจน์ความโปร่งใสไม่ได้ 3. การทำงานส่วนบุคคลของสส.ของพรรคไทยรักไทยถือว่าไม่ได้เลวร้ายจนเกินไป ซึ่งไม่ควรนำไปรวมกับส่วนของการบริหารงานในพรรค เนื่องจากพรรคการเมืองย่อมมีทั้งคนดีและคนร้าย 4. ทำให้เกิดการผลักดันโครงการดีๆมาสู่หมู่บ้าน 5. ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น 6. ด้านนโยบายของพรรคไทยรักไทย ช่วยส่งให้ประชาชนมองสส.ของพรรคดีขึ้นด้วย 7. นโยบาย กทบ. ทำให้ประชาชนมีเงินใช้จ่ายในการทำมาหากิน 8. ขอบการสร้างนโยบายแนวประชานิยม 9. สส. เป็นตัวแทนของพรรคการเมืองที่ผลักดันนโยบายกทบ. ให้เกิดขึ้น จึงเป็นผลให้ประชาชนมอง สส.ไทยรักไทยดีขึ้น 10. สส.พรรคไทยรักไทยช่วยเหลือราษฎรระดับล่างจริง ซึ่งผิดกับสส.พรรคประชาธิปัตย์ที่ช่วยเหลือเฉพาะคนระดับบน (ระดับนายแบงค์)
--------	--

<p>ไม่ดีขึ้น</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. สส.และคนของพรรคไทยรักไทย มีการคอร์รัปชันกันเป็นทีม ทำให้มีการตรวจสอบได้ยาก ไม่มีความโปร่งใสในการทำงาน และ ไม่มีความชัดเจนในการบริหารงานหลายๆเรื่อง 2. เป็นพรรคที่หัวหน้าพรรคถูกยึดอำนาจ พรรคก็ถูกยุบ อีกทั้งเป็นพรรคที่มีการดูดสส.มากที่สุด ทำให้เป็นพรรคที่ไม่น่าเชื่อถือ 3. นโยบายนี้ไม่ได้ทำให้ประชาชนอยู่ดีกินดีขึ้นกว่าเดิม ซ้ำยังทำให้ประชาชนเป็นหนี้เป็นสินเกือบทุกครัวเรือน 4. คนของพรรคไทยรักไทยเอาเปรียบประชาชน ทูจริตสื่อราษฎรบังหลวง หัวหน้าพรรคหลักเลี้ยงภาษี 5. สส.ยอมทำเพื่อการหาเสียงให้กับพรรคของตนเอง และทำเพื่อความ ต้องการของบุคคลที่เป็นผู้นำของพรรค 6. ประชาชนรู้ดีกว่าสส.ของพรรคไทยรักไทยจะเข้ามาหาผลประโยชน์จากประชาชน 7. ไม่ดีขึ้น เพราะยังนำนโยบายเก่ามาใช้ ไม่ใช่ใช้นโยบายใหม่ที่คิดขึ้นเอง 8. นโยบายของพรรคไม่เกี่ยวข้องกับตัวผู้สมัคร สส. 9. มองพรรคดีขึ้น แต่สส.ไม่ดีขึ้นเนื่องจาก สส.มีบทบาทน้อยมากในการริเริ่มโครงการกทบ. ส่วนใหญ่สส.จะเน้นสร้างภาพให้ตัวเองดีขึ้นเท่านั้น 10. ไม่ชอบผู้สมัครพรรคไทยรักไทยเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว 11. พรรคเป็นผู้ออกนโยบาย ไม่ใช่ความคิดของสส. 12. ไม่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนางาน 13. สส.ในภาคใต้ของพรรคไทยรักไทยไม่เคยลงพื้นที่เลย
------------------	---

ความสั่นคลอนที่เริ่มปรากฏขึ้น

พรรคไทยรักไทยมีความพยายามที่จะสร้างฐานคะแนนเสียงให้ได้ครอบคลุมมากที่สุด ไม่เว้นแม้แต่ภาคใต้อันเป็นพื้นที่ฐานเสียงหลักของพรรคประชาธิปัตย์มาอย่างยาวนาน จนกลายเป็น “ความผูกพันพรรคการเมือง” ถึงแม้พรรคไทยรักไทยจะเป็นพรรคการเมืองหน้าใหม่แต่กลับเป็นพรรคการเมืองที่มีความพร้อมในฐานะคู่แข่งทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ทุกประการ และด้วยเป้าหมายระยะยาวคือความต้องการเป็นรัฐบาลพรรคเดียว ดังนั้นพรรคไทยรักไทยจึงพยายามอย่างยิ่งในการเข้าแทรกซึมพื้นที่ทางการเมืองให้มากที่สุด เพื่อแปรฐานคะแนนเสียงของพรรคการเมืองหน้าเก่าให้ย้ายมาสู่พรรคไทยรักไทย ด้วยการสร้างกลวิธีทางการเมืองหลากหลายรูปแบบ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น โดยเฉพาะกลวิธี “ขุน นโยบายประชาชนนิยม” ที่ส่งตรงผลประโยชน์จาก

พรรคผู้ประชาชน โดยตรงและพยายามที่จะลดบทบาทของกลุ่มส.ส.ลง เน้นการสร้างความคิดค้นให้หัวหน้าพรรค รวมทั้งมอบความดีความชอบทั้งหมดให้เป็นผลงานของพรรคในภาพรวม เพื่อสร้างให้พรรคกลายเป็นผู้อุปถัมภ์รายใหม่ของสังคม อย่างที่ผู้วิจัยเรียกว่าเป็น “ระบบอุปถัมภ์เชิงนโยบาย” เป็นลักษณะที่พรรคต้องการให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณและมอบความจงรักภักดีให้แก่พรรคในระยะยาว ซึ่งกลวิธีของพรรคไทยรักไทยนำมาสู่ผลสำเร็จอันเป็นความสามารถในการทำให้ทัศนคติทางการเมืองของคนได้ที่มีต่อพรรคไทยรักไทยเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกเพิ่มขึ้น ทั้งทัศนคติต่อพรรคไทยรักไทยและทัศนคติต่อหัวหน้าพรรคอย่าง พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ถือเป็นความสำเร็จในระดับหนึ่งของพรรคไทยรักไทยที่สามารถเข้าแทรกและกำลังทำให้ผูกพันพรรคการเมืองในภาคใต้เริ่มสั่นคลอนได้ ดังปรากฏเป็นรูปธรรมจากผลคะแนนเลือกตั้งในปี 2544 และปี 2548 ที่พรรคไทยรักไทยสามารถขยับคะแนนเสียงในจังหวัดตรังให้เพิ่มขึ้นมาเป็นเท่าตัว ดังตารางที่ 5.5 และตารางที่ 5.6

ตารางที่ 5.5 ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจังหวัดตรัง ปี2544และปี2548

ปี 2544				ปี 2548			
ลำดับที่	ชื่อพรรค	คะแนน	ร้อยละ	ลำดับที่	ชื่อพรรค	คะแนน	ร้อยละ
1	ประชาธิปัตย์	244,141	83.54	1	ประชาธิปัตย์	253,676	75.51
2	ไทยรักไทย	22,081	7.53	2	ไทยรักไทย	54,855	16.33
3	ความหวังใหม่	3,383	1.16	3	แรงงาน	5,839	1.74
4	ถิ่นไทย	2,937	1.00	4	ชาติไทย	2,014	0.61
5	ชาติประชาธิปไตย	2,350	0.80	5	ชาติประชาธิปไตย	2,004	0.60
6-37	พรรคอื่นๆรวมกัน	17,368	5.97	6-20	พรรคอื่นๆรวมกัน	5,296	2.07

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดตรัง

ตารางที่ 5.6 ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตจังหวัดศรีสะเกษ ในปี 2544 และปี 2548

ปี 2544					ปี 2548				
เขต	ชื่อพรรค	ชื่อผู้สมัคร	คะแนน	ร้อยละ	เขต	ชื่อพรรค	ชื่อผู้สมัคร	คะแนน	ร้อยละ
1	ประชาธิปัตย์	สุวรรณ กู้สุจริต	57,208	84.83	1	ประชาธิปัตย์	สุวรรณ กู้สุจริต	60,121	76.54
	ไทยรักไทย	เจริญ ทรนารายณ์	7,817	11.56		ไทยรักไทย	ไกรสิน โดทับเที่ยง	18,430	23.4
	พรรคอื่น ๆ รวมกัน	-	2,575	3.80		-	-	-	-
2	ประชาธิปัตย์	ทวี สุระบาล	65,458	94.67	2	ประชาธิปัตย์	สาธิตย์ วงศ์หนองเคย	61,035	75.07
	ไทยรักไทย	ประดิษฐ์ จันทรสง	2,225	3.22		ไทยรักไทย	ธวัช สุระบาล	20,267	24.93
	พรรคอื่น ๆ รวมกัน	-	1,459	2.11		-	-	-	-
3	ประชาธิปัตย์	สมชาย โล่สถาพรพิพิธ	50,503	77.00	3	ประชาธิปัตย์	สมชาย โล่สถาพรพิพิธ	63,366	83.47
	ไทยรักไทย	ศุภชัย ใจสมุทร	10,408	15.88		ไทยรักไทย	ศุภชัย ใจสมุทร	12,549	16.53
	พรรคอื่น ๆ รวมกัน	-	4,613	7.03		-	-	-	-
4	ประชาธิปัตย์	สมบูรณ์ อุทัยเวียนกุล	59,672	88.94	4	ประชาธิปัตย์	สมบูรณ์ อุทัยเวียนกุล	59,752	74.49
	ไทยรักไทย	เสวีฐแสง ณ นคร	7,607	11.34		ไทยรักไทย	พีระพนธ์ ลังเมือง	16,421	20.47
	พรรคอื่น ๆ รวมกัน	-	9,812	14.63		พรรคอื่น ๆ รวมกัน	-	4,032	5.04

จากตารางที่ 5.5 และ 5.6 แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในระดับหนึ่งของพรรคไทยรักไทยในการสร้างฐานคะแนนเสียงที่เพิ่มขึ้นและสามารถแข่งขันพื้นที่ทางการเมืองบางส่วนในพื้นที่จังหวัดตรงได้ ซึ่งการแข่งขันที่ทางการเมืองจากพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดตรงถือเป็นเรื่องยากมากเนื่องด้วยจังหวัดตรงเป็นพื้นที่ฐานคะแนนเสียงเข้มแข็งที่สุดและเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ ประกอบกับเป็นจังหวัดบ้านเกิดของนายชวน หลีกภัย อดีตผู้นำพรรคประชาธิปัตย์ ผู้ซึ่งมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อคนรุ่นเก่าในภาคใต้

อย่างไรก็ตาม จากคะแนนของพรรคไทยรักไทยที่เพิ่มขึ้นมากกว่าเท่าตัว โดยเทียบกับการลงสนามเลือกตั้งครั้งแรกของพรรคไทยรักไทยในปี 2544 กับการเลือกตั้งในปี 2548 จะเห็นได้ชัดถึงความนิยมที่เพิ่มขึ้นทั้งแบบบัญชีรายชื่อและแบบแบ่งเขต ผลที่ปรากฏในตารางนอกจากจะบ่งบอกถึงคะแนนเสียงที่เพิ่มขึ้นของพรรคไทยรักไทยแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ที่ถดถอยลงกว่าร้อยละ 10 จากการเลือกตั้งทั้งสองแบบ ยังเป็นการย้ำชัดให้เห็นว่าความผูกพันพรรคการเมืองที่พรรคประชาธิปัตย์สร้างสมมาเป็นเวลากว่าสามทศวรรษกำลังถูกต้นคลอนด้วยกลวิธีทางการเมืองแบบใหม่ นั่นคือ การใช้เครื่องมือเชิงนโยบายแบบไทยรักไทย หรือที่เรียกว่าเป็นนโยบายประชานิยม อีกทั้งนโยบายที่โดนใจคนตรงมากที่สุดคือ โครงการสามสิบบาทรักษาทุกโรคและโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อันเป็นนโยบายที่พรรคไทยรักไทยสร้างจุดเด่นในเรื่องของการเข้าถึง โอกาสที่เท่าเทียมกันและส่งตรงผลประโยชน์จากพรรคสู่ประชาชน ซึ่งผู้วิจัยมองว่าเป็นความพยายามของพรรคไทยรักไทยที่ต้องการเปลี่ยนระบบอุปถัมภ์แบบเดิมในสังคมไทยให้กลายมาเป็น “ระบบอุปถัมภ์เชิงนโยบาย” คือการที่พรรคการเมืองต้องการสร้างความสัมพันธ์โดยตรงกับชุมชนท้องถิ่น และให้ท้องถิ่นเกิดความผูกพันกับพรรคการเมืองผ่านนโยบาย ด้วยการสร้างนโยบายให้ออกมาในลักษณะของการกระจายทุนและอำนาจลงสู่ท้องถิ่นโดยตรง และสร้างความเป็นมิตรกับคนจน โดยพยายามข้ามผ่านกระบวนการของระบบราชการหรือโครงสร้างการบริหารราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นให้มากที่สุด เพื่อที่จะทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีความรู้สึกว่าการเมืองเป็นเสมือนผู้อุปถัมภ์รายใหม่ของสังคมที่ส่งตรงผลประโยชน์ผ่านทางนโยบายสาธารณะ เพื่อมุ่งหวังอำนาจท้องถิ่นและต้องการให้ประชาชนเกิดความจงรักภักดีต่อพรรคโดยตรง จนแปรมาเป็นฐานคะแนนเสียงในระยะยาวอย่างที่เกิดขึ้นมาแล้วในการเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากข้อมูลดังกล่าวกลายมาเป็นสัญญาณเตือนภัยแก่พรรคประชาธิปัตย์ว่า แม้กระทั่งจังหวัดตรงฐานคะแนนเสียงหลัก กำลังเริ่มเกิดความสั่นคลอนขึ้น จังหวัดอื่นๆ ในภาคใต้ย่อมต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงในความผูกพันพรรคการเมืองเช่นเดียวกัน ฉะนั้นถึงเวลาแล้วที่พรรคจะต้องมีการปรับเปลี่ยนกลวิธีทางการเมือง เพื่อรักษาฐานคะแนนเสียงและความผูกพันพรรคการเมืองในภาคใต้ให้มั่นคงต่อไป ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่า ความผูกพันพรรคการเมืองจะเกิดการสั่นคลอนให้เห็นมากขึ้นเรื่อยๆ หากไม่เกิดวิกฤตรัฐบาลไทยรักไทยในปี 2549 จนนำมาซึ่งการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน

2549 อันเป็นเหตุให้มีการยุบพรรคไทยรักไทย และจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่อีกครั้งในวันที่ 23 ธันวาคม 2550 การเลือกตั้งในครั้งนี้พรรคการเมืองทุกพรรคได้เรียนรู้ที่จะใช้กลวิธีทางการเมืองที่เคยนำพาความสำเร็จมาสู่พรรคไทยรักไทย นั่นคือ การชูนโยบายประชานิยม ขึ้นมาเป็นจุดขาย ดังจะเห็นได้ว่าทุกพรรคพยายามที่จะเสนอตัวเป็นผู้อุปถัมภ์เงินทุน นโยบายทั้งสิ้น เพื่อหวังแย่งชิงคะแนนเสียงที่ยังคงชื่นชอบนโยบายประชานิยมอยู่